

UN SONDAJ DE OPINIE ILUSTRATIV PENTRU STRUCTURA PUBLICULUI MUZEULUI DIN REȘIȚA

DANA BĂLĂNESCU, OVIDIU IOZU

La începutul lunii martie 1992, Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin, din Reșița a sărbătorit o dublă aniversare: 35 de ani de la constituirea Comisiei pentru înființarea Muzeului din Reșița și 30 de ani de la inaugurarea primului sediu și de la recunoașterea sa oficială. Omagiind pe acei entuziaști ai începutului, instituția, care este acum adăpostită într-o clădire nouă și impunătoare, a marcat evenimentul prin expoziția „Veșnicia lutului” (12 martie — 13 mai 1992). Prezintă ceramică scoasă la iveală prin cercetări arheologice laolaltă cu cele mai grăitoare vestigii ale olăriei contemporane, expoziția a oferit o viziune cuprinzătoare despre rostul uneia dintre cele mai vechi arte ale omenirii, devenind, mai degrabă, o invitație la meditație și visare.

Dându-i dreptate lui Umberto Eco („conexiunile există, numai să vrei să le găsești”), muzeografil reșițeni au conceput tematica cu ajutorul specialiștilor de la Biblioteca județeană „Paul Iorgovici” din Reșița. Deoarece la început a fost cuvântul... scris pe lut, iar colaborarea instituțiilor culturale devine firească pentru un adevărat câștig cultural. De altminteri, dimensiunea estetică a ceramicii, cea filosofică a motivului pământului, ori a temporalității s-au regăsit pretutindeni în microuniversul expozițional. De aceea, tratarea muzeistică a tematicii a impus o reamenajare deosebită a spațiului oferit de cele trei săli. Ocolind simplul demers cronologic, circuitul expoziției a îndemnat la însușirea corespondențelor între util și frumos, între varietate și armonie. Dorindu-se ca fiecare vitrină, fiecare sector să însemne „*acel*

du-te vino al semnificației” (același Umberto Eco), spațiile de expunere au avut o individualitate distinctă. Astfel, în sala A (un fel de introducere în descoperirea și utilizarea lutului) au fost etalate doar piese provenite din săpături arheologice, împreună cu câteva reconstituiri semnificative: amprenta piciorului uman în argilă, instalații de încălzire, evoluția materialelor de construcții. Pe de altă parte, prezentarea pe panouri a discului solar de la Remetea Mare (copie) și, mai ales, a unor tablouri semnate de pictori bănățeni (Nicolae Ungar, Leon Vreme, Radu Țiganeț) a sugerat comuniunea dintre sufletul artistului și pământul din care se trage.

În sala B au intervenit noi elemente: etalarea pieselor arheologice alături de ceramica populară, sugerând evoluția unor forme (cana, ulciorul, fructiera), completarea panourilor cu reproduceri fotografice privind procedeele de modelare și ardere a ceramicii și aspecte din viața cotidiană în antichitate. Spațiile dintr-o vitrină au fost destinate unor jocuri în nisip, structuri de vetre rituale, reconstituiri de pardoseli și cuptoare de ars cale, sau au fost acoperite cu versuri aparținând arheologului Nicolae Vlăsău (cel care a interpretat celebrele tăblițe de lut de la Tărtăria și, în același timp, a fost foarte legat de muzeul reșițean).

În sfârșit, ultima sală (C) a oferit secvențe interesante despre rolul ceramicii, care l-a însoțit pe om în marile evenimente ale vieții (nașterea, căsătoria, moartea), despre legătura dintre mediul descoperirii și obiectul arheologic, ori centrele mai importante de oțari (Ziniș, Sasca Română, Horezu, Marginea, Obo-

ga). Toate aceste idei s-au regăsit în modalitatea etalării, cit și în elementele complementare: texte aparținând lui Barbu Slătineanu și poetului Octavian Doclin (scrise pe tăblițe de lut), prezentarea celor două vitrine cu bibliografia științifică și antologia literară (din fondul Bibliotecii județene), precum și casetele documentare. O vitrină specială a fost dedicată memoriei unui apreciat restaurator, Ștefan Cadariu (1948—1986), în cadrul căreia câteva obiecte, extrem de semnificative (instrumente, mulaje, vase surprinse în diferite etape de restaurare și experimentare, chitara), au încercat să creioneze personalitatea deosebită a regretatului coleg.

Se cuvine să precizăm că exponatele, grupate în moduli fie din punctul de vedere al formei, ori al tipologiei ceramicii dintr-o anumită epocă istorică sau dintr-un anumit tip de stațiune (așezarea eneolitică de la Cuptoare, necropola Gîrla Mare de la Liubcova, fortificația dacică de la Stenca Liubcovei, ori cea romană de la Gornea), au fost însoțite de etichete codificate, explicațiile fiind regăsite în catalogul expoziției. Cele mai multe dintre piese provin din Clisura Dunării, cercetările arheologice din această zonă, cu o continuitate milenară, constituind adevărate șantiere-școli pentru muzeografilor reșițeni. Iar vitrina centrală (sala B) a cuprins piese-unicat, fie originale (statueta antropomorfă neolitică de la Liubcova — FATA CU MASCA), fie replici (Vasul antropomorf de la Parța — OMUL CARE STRIGA — Muzeul Banatului; „Gînditorul de la Hamangia și femeia sa”, colecția Anamaria Obădău). Vizionarea a fost permanent însoțită de un fundal sonor, înregistrat pe magnetofon, cu muzică la toacă, nai, orgă și fluier și versuri de Omar Khayyam și Nicolae Vlăssă, în interpretarea ziaristului Mario Balint și a elevei Adina Balint (participanți pe șantierele arheologice).

* * *

Revenind la fișele pedagogice din casele documentare, ele au cuprins catalogul expoziției (lista pieselor și a stațiunilor arheologice, cu câteva date și bibliografia aferentă), un scurt istoric al artei ceramicii și o bogată antologie literară despre

motivul pămîntului și al lutului, întocmită de colegii de la Biblioteca județeană. De asemenea, cele două mape au fost însoțite de formularele soncajului de opinie 02/Et/92¹ (vezi anexa). Dintre cei peste 2 000 de vizitatori individuali și în grup, doar 34 vizitatori individuali au completat chestionarele. Deși selecția celor patru grupe de subiecți a fost aleatorie (4 muncitori, 9 cadre medii, 9 intelectuali, 12 elevi și studenți) s-a realizat totuși păstrarea echilibrului pe vîrstă, sex, loc de muncă, ilustrîndu-se, în același timp, structura firească a publicului de muzeu. Expoziția a fost favorabil apreciată (94% — întrebarea C/II), iar sala care a impresionat cel mai mult a fost sala B (71,42%). În ceea ce privește exponatul preferat, alături de unicate, au mai atras atenția: cărămida romană cu inscripție cursivă din secolul IV e.n., figurinele neolitice, jucărioara din epoca bronzului, opaițele romane, reprezentarea antropomorfă dacică de la Stenca Liubcovei, unele dintre acestea fiind însoțite în catalog de explicații detaliate sau etalate în mod deosebit, punîndu-se astfel în valoare valențele estetice. În mod special, ne-a interesat cum a fost receptată latura experimentală a expoziției (întrebările C VI, VII, D I). Deși 52,94% din subiecți consideră necesare etichetele detaliate de vitrină (îndeosebi elevii/studenții), totuși 44,41% au apreciat fișele pedagogice (cadrele medii și intelectuali). De asemenea, îndrumarea orală întrunește cele mai multe opțiuni (55,88%), fără să ne dezamăgască procentul de 20,58% referitor la sistemul actual de fișe pedagogice, cu care va trebui să obișnuim vizitatorul individual. Sondajul a urmărit însă și alte dimensiuni ale relației public/muzeu: disponibilitatea (întrebările B II, III, IV, V) și experiența vizitării muzeului reșițean (B I). Pe de altă parte, posibilitatea organizării unor manifestări parapoziționale a atras atenția subiecților (spectacole de poezie — 47,05%, lecții demonstrative — 52,44% — mai ales elevii și intelectuali).

De altminteri, expoziția s-a bucurat încă din momentul vernisajului (12 martie, orele 17,00) de un real succes. În

SONDAJ 02/Et/92

Pentru a cunoaște mai bine opțiunile Dumneavoastră, vă rugăm să completați chestionarul: veți însemna căsuța corespunzătoare (cu „x”) sau veți adăuga ceea ce vă convine.
Vă mulțumim anticipat.

A. Date personale

- I. VIRSTA:** 1. mai puțin de 14 ani . . .
 2. între 15—20 ani
 3. 20—30 ani
 4. 31—40 ani
 5. 41—50 ani
 6. 51—60 ani
 7. peste 60 ani
- II. SEX:** masculin
 feminin
- III. STUDII:**
 1. primare . . . ; 2. medii . . . ; 3. superioare
 profesia
- IV. LOCALITATE:**
 1. Reșița
 2. alt oraș (care)
 3. sat (care)
- V. CETĂȚENIA:**
 1. română
 2. alta (care)

B. Deprinderi (comportament, frecvență)

- I. Este prima Dvs. vizită la Muzeul județean din Reșița?**
 1. Da
 2. Nu
- II. Ați aflat despre această expoziție prin:**
 1. anunțul din presă
 2. anunțul Radio/TV
 3. afiș stradal
 4. difuziune orală (relații prieteni) . . .
 5. din întâmplare
- III. Vizitați această expoziție pentru:**
 1. documentare profesională
 2. preocupări în afară de profesie . . .
 3. destindere
- IV. Pentru a vizita această expoziție, ați venit:**
 1. singur
 2. cu familia sau prietenii
 3. în grup organizat
- V. Care sînt zilele și orele care vă convin mai mult pentru a vizita expoziția:**
 zilele săptămîinii ; **orele**

C. Expoziția (atitudinea)

- I. Puteți preciza opinia Dumneavoastră despre expoziția actuală:**
 1. alegerea temei
 2. prezentarea pieselor
 (aveți posibilitatea de a însemna ambele căsuțe)
- II. Ce impresie aveți despre expoziție:**
 1. satisfăcătoare
 2. nesatisfăcătoare

- III. Ce anume v-a impresionat mai mult:
1. prezentarea generală
 2. etalarea pieselor
 3. fondul sonor
 4. fișele documentare
 5. reproducerile grafice și fotografice.
- (aveți posibilitatea de a însemna mai multe căsuțe)
- IV. Din punct de vedere al prezentării generale (iluminat, etalare, circuit) sau importanță și raritate a pieselor, ce anume apreciați
1. sala cu (A, B, C)
 2. vitrina nr.
 3. exponatul / tele. nr.
 3. exponatul / tele. nr.
- V. Aprecieria Dvs. se îndreaptă mai mult pentru exponatele aparținând ceramicii:
1. din săpături arheologice
 2. populare
- (aveți posibilitatea să însemnați ambele căsuțe)
- VI. Considerați mai utile (necesare):
1. etichetele de vitrină (detaliate)
 2. etichete codificate
 3. fișele documentare
- (catalog, bibliografie, antologie)
- VII. Cînd anume ați consultat fișele documentare (catalogul și bibliografia):
1. înainte de vizionare
 2. paralel cu parcurgerea circuitului
 3. imediat după vizitarea expoziției
- VIII. În cazul că veți citi (și nota) datele bibliografice din fișele documentare, veți încerca să citiți în plus, apelînd la Biblioteca județeană PAUL IORGOVICI?
1. Da
 2. Nu
 3. Depinde
- D. *Sugestii pentru viitor*
- I. În cadrul vizionării unor viitoare expoziții, ce anume ați alege:
1. sistemul actual de fișe documentare
 2. catalog de sală cu reproduceri
 3. ghidaj clasic (îndrumare orală)
 4. ghidaj cu magnetofon portabil
 5. alte mijloace (care)
- II. În aceeași eventualitate, considerați drept interesantă desfășurarea unor manifestări în perimetrul unor expoziții:
1. Da
 2. Nu
- III. Dacă da, precizați ce anume v-ar atrage mai mult:
1. spectacole de poezie
 2. concerte de muzică
 3. teatru scurt
 4. lecții demonstrative
- IV. Vă rugăm să formulați alte sugestii referitoare la muzeul nostru
-
- Data / ziua / ora

VĂ RUGĂM SĂ LĂSAȚI CHESTIONARUL COMPLETAT LA SUPRAVEGHETARE SAU PE MĂSUȚĂ, LÎNGĂ FIȘELE DOCUMENTARE. VĂ MULȚUMIM

acele clipe de sărbătoare a spiritului, publicul, neașteptat de numeros (colaboratori și colecționari, scriitori și plasticieni, actori și muzicieni, profesori și elevi, reprezentanți ai Asociației Reșița — Caen), a participat cu emoție și curiozitate la împletirea ceremonialului istoriei cu mirajul poeziei. Căci atât cuvintele rostite, cit și versurile recitate atunci au îmbiat spre miracolul cunoașterii și spre universalitate, dezvăluind împreună cu exponatele — adevărate picături de veșnicie — dibăcia olarului, dîrzenia arheologului și măiestria restauratorului. Aranjamentele florale, oferite de firma „AMI-GA”, au completat ținuta artistică a expoziției mai ales celei reprezentînd căruța miniaturală a olarului.

Beneficiind de o incitantă publicitate² (anunțuri și cronici în presă, interviuri la Radio—Timișoara și București), expoziția a fost vizionată intens în cursul lunii martie. Așa cum demonstrează și sondajul de opinie, ecoul ei a scăzut la sfîrșitul lunii aprilie. În schimb, chiar în ultima zi (13 mai) a fost organizat spectacolul „*Veșnicia lutului — veș-*

nicia copilariei”), susținut de membrii clubului bilingv „LIRE” (Liceul de Artă — profesoara Simona Reșeanu. Secvențele literare și muzicale, prezentate în limba română și franceză, au povestit, în fața unui public foarte receptiv, despre puritatea copilăriei atât de trecătoare, dar care, în imediata apropiere a veacurilor din fascinanta lume a muzetului înseamnă o încăpățînată aducere-aminte. Tot în aceeași zi, expoziția a fost vizitată de un grup de 33 școlari și profesori din Franța, cărora li s-a oferit un veritabil discurs despre istoria Banatului.

Dincolo de mesajul obișnuit al unei manifestări expoziționale temporare, expoziția „*Veșnicia lutului*” ne-a prilejuit³ posibilitatea de atragere a unor sceptici și tineri vizitatori, care au înțeles acum că și meleagurile românești sînt împovărate de vreme și celebritate. Socotim, de asemenea, că, prin latura experimentală, am izbutit să redeșteptăm și interesul unui public avizat, dar nevoit să uite muzeul reșitean într-un răgaz de aproape 15 ani.

NOTE

¹ Primul sondaj (01/G/91), realizat împreună cu sociologul Carmen Balan, a încercat să surprindă atitudinea publicului reșitean față de muzeu.

² Din păcate, nu dispunem de ilustrații foto, vernisajul fiind înregistrat doar pe casetă video.

³ Colectivul de organizare: *Muzeul județean*: Dana Bălănescu, Ovidiu Bozu (concepție, coordonare, realizare fișe pedagogice, întocmire și prelucrare sondaj); Ștefan Cădariu, Octavian Șuhani, Maria Volintiru (restaurare, conservare, etalare, texte din argilă); Olga Preduchin, Nicolae Ungar (grafică, panou-reclamă); Ion Voina (reproduceri foto și înregistrare fond sonor); Amalia Lazăr

(aplicare sondaj); *Biblioteca județeană*: Gheorghe Cramanciuc, Olga Neagu, Liubța Raichici, Eugenia Barilean (selecție texte literare și secvențe muzicale); Adam Morân (afiș); *Colaboratori pentru redactarea catalogului*: Manuela Bălănescu-Obădău, Anita Floare, Georgeta El Susi, Elena Voina, Rodica Treanță. Dorim să mulțumim și pe această cale doamnei Tatiana Bădescu și domnului Florin Drașoveanu (Muzeul Banatului) și domnului Florin Medeleț (Institutul de Tracologie — filiala Timișoara) pentru amabilitatea cu care ne-au pus la dispoziție replicile necesare.